

Nr 347.

Godkänd av första kammaren den 19 juni 1936.

Godkänd av andra kammaren den 19 juni 1936.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 150.)

Till Konungen.

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1936/1937 har Kungl. Maj:t (punkt 140 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m., som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1936/1937

dels till Folkskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,680,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 270,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 75,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag av 71,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 291,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 65,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 14,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor ett anslag av 5,000 kronor;

dels ock till Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 100, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta följande organisation av folk- och småskoleseminarierna, att träda i successiv tillämpning från och med läsåret 1936—1937:

A. 1. *Folkskoleseminarierna* skola vara till antalet nio, därav sju skola vara anordnade såsom dubbelseminarier och två tills vidare såsom enkelseminarier.

2. Av dubbelseminarierna skola

sex innefatta en 4-årig och en 2-årig linje, den senare studentkurs, (4+2), och

ett innefatta en 4-årig och en 2-årig linje, den senare avsedd för utbildning av småskollärarinnor till folkskollärarinnor, (4+särskild kurs).

Ettvart av enkelseminarierna skall innefatta en 4-årig linje.

3. Dubbelseminarierna skola förläggas till Umeå, Falun, Uppsala, Stockholm, Linköping, Göteborg och Lund. Av dessa seminarier skall seminariet i Falun vara av formen 4+särskild kurs.

Enkelseminarierna skola förläggas till Luleå och Karlstad.

4. Seminarier i Uppsala, Linköping och Karlstad skola vara avsedda för manliga elever, seminarier i Falun och Stockholm för kvinnliga elever och ettvart av de återstående seminarier för manliga och kvinnliga elever.

B. 1. *Småskoleseminarierna* skola vara till antalet sju, därav tre skola vara anordnade såsom dubbelseminarier och tills vidare fyra såsom enkelseminarier.

2. Ettvart av dubbelseminarierna skall innefatta två 2-åriga linjer, (2+2).

Av enkelseminarierna skola två innefatta, vardera, en 3-årig linje, och två, vardera, en 2-årig linje.

3. Dubbelseminarierna skola förläggas till Strängnäs, Skara och Landskrona.

Enkelseminarierna skola förläggas till Haparanda, Lycksele, Härnösand och Växjö. Av dessa skola de båda förstnämnda seminarier vara 3-åriga.

C. I följd härav skola folkskoleseminarierna i Växjö och Kalmar samt småskoleseminarierna i Linköping och Falun nedläggas, de båda förra

successivt från och med läsåret 1936—1937 och de båda senare med utgången av läsåret 1935—1936;

dels medgiva, att de fastigheter, i vilka de nuvarande småskoleseminarierna i Linköping och Falun äro inrymda, må efter nedläggandet av dessa seminarier utan vederlag återgå till Östergötlands läns landsting, respektive Kopparbergs läns landsting;

dels medgiva att — därest sådan innehavare av ordinarie lärarbefattning i teckning, musik, gymnastik, manlig slöjd, kvinnlig slöjd (inklusive lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola) och hushållsgöromål vid folkskoleseminarium, som erhållit dylik anställning före den 1 juli 1935, under tiden från och med läsåret 1936—1937 intill dess att vederbörande avgår från ifrågavarande befattning, kommer att erhålla mindre omfattande tjänstgöring än som motsvarar ett medeltal, beräknat på sätt av departementschefen angivits — han må under varje läsår, sedan det på befattningen kommande antalet lärartimmar fastställts, äga åtnjuta ett personligt lönetillägg, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den avlöning, som han skulle hava uppburit, om för tjänsten varit bestämd en tjänstgöring av den omfattning, som skulle motsvara ovannämnda medeltal, och den, som han uppbär för sin faktiska tjänstgöring under året, tillfällig löneförbättring däri inräknad;

dels medgiva, att hyresbidrag må utgå till kvinnlig lektor vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg enligt samma grunder som för manlig lektor vid samma seminarier;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels till Folkskoleseminarier: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,634,800 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 287,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 74,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Stipendier för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 105,000 kronor;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels till Småskoleseminarier: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 278,800 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 66,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 11,700 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Stipendier för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 19,500 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 5,000 kronor;

dels till Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 110,000 kronor;

dels ock medgiva, att icke-ordinarie ämneslärarinnan vid småskoleseminariet i Strängnäs Sigrid Degerman må, på sätt för budgetåret 1935/1936 ägt rum, jämväl under budgetåret 1936/1937 bibehållas vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934—1935.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

dels en motion (I: 322), vari hemställts, att riksdagen vid beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 måtte ej mindre uttala, att behörighetsvillkoren för ämneslärare vid småskoleseminarium bestämmas enligt 1932 års seminariesakkunnigas förslag, att principiell likställighet bör upprätthållas beträffande inträdesfordringarna vid det 4-åriga folkskoleseminariet och det 2-åriga småskoleseminariet, än även godkänna sådan ändring av i propositionen föreslagen avlöningsstat för småskoleseminarierna, som betingas av de skärpta behörighetsvillkoren;

dels en motion (I: 331), vari hemställts, att lärare i trädgårdsskötsel vid sådant dubbelseminarium, som enligt riksdagsbeslut blir ombildat till enkelseminarium, måtte tillerkännas samma tilläggsarvode av 800 kronor, som enligt propositionen skall tillkomma lärare vid dubbelseminarium;

dels en motion (I: 348), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att antalet studentlinjer begränsas till fem samt att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning i frågan om höjning av ämneslärarnas vid småskoleseminarierna kompetens, så att förslag kan avgivas till 1937 års riksdag;

dels en motion (I: 349), vari föreslagits, att riksdagen behagade hos Kungl. Maj:t hemställa, att de av 1932 års seminariesakkunniga föreslagna undervisningsplanerna för rikets folkskoleseminarier, innan de erhålla gällande kraft, måtte underkastas revision i syfte att åt för folkskolläroplanen centrala läroämnen bereda tillbörligt utrymme å läroplanen samt att därvid elevernas metodiska och praktiska utbildning jämväl behörigen beaktas;

dels två likalydande motioner (I: 352 och II: 688), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att folkskoleseminariet i Kalmar måtte bibehållas som ett kvinnligt enkelseminarium med fyraårig kurs;

dels två likalydande motioner (I: 353 och II: 690), vari hemställdts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 måtte besluta, att antalet 2-åriga studentkurser vid folkskoleseminarierna begränsas till fem;

dels ock en motion (I: 355), vari hemställdts, att riksdagen måtte besluta, att examenskompetensen för behörighet till ämneslärartjänst vid småskoleseminarium, som nu utgöres av folkskollärarexamen, höjes till att motsvara vad som erfordras för behörighet till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk, att i följd härav avlöningen för ifrågavarande lärare, som nu är densamma som avlöningen till övningsskollärare, höjes till lön, motsvarande adjunktslön vid allmänt läroverk, att avlöningen för rektor vid småskoleseminarium höjes till att motsvara avlöningen för realskolerektor samt att arvodet till timlärare vid småskoleseminarium skall utgå efter samma grunder som till motsvarande befattningshavare vid allmänt läroverk.

Frågan om folk- och småskoleseminariernas organisation har, såsom departementschefen inledningsvis erinrat, under senare år vid upprepade tillfällen varit föremål för prövning såväl av Kungl. Maj:t och riksdagen som av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga. Det nu för riksdagen framlagda förslaget grundar sig huvudsakligen på ett betänkande, som den 9 augusti 1935 avgivits av särskilda, år 1932 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga.

Innan riksdagen ingår på en närmare prövning av detta förslags olika detaljer, har riksdagen att till behandling upptaga frågan, *huruvida en omorganisation över huvud taget bör komma till stånd redan nu.*

De förändringar i olika hänseenden — icke minst beträffande minskningen av antalet barn i skolåldern — vilka under de senaste åren börjat bli alltmera märkbara, hava kraftigt markerat behovet av en organisationsförändring. Riksdagen vill icke förneka, att de framlagda beräkningarna av det blivande lärarbehovet synas lida av en viss osäkerhet, men detta torde enligt riksdagens uppfattning knappast kunna undvikas, när man har att röra sig på ett område med så många oberäkneliga faktorer, och genom några års uppskov torde knappast större säkerhet i dessa hänseenden stå att vinna. I varje fall torde enighet råda därom, att den nuvarande organisationen är för stor för det behov, som inom nu förutsebar tid kan beräknas. Den organisation, som enligt det följande kommer att beslutas, medgiver, om så skulle erfordras, en betydande ökning av den normala examinationskapaciteten. Å andra sidan böra givetvis, därest den nuvarande minskningen av barnantalet och därmed av lärarbehovet skulle fortsätta, därav påkallade åtgärder vidtagas. Slutligen vill riksdagen erinra, att riksdagen vid flera tillfällen under senare år begärt utredningar beträffande olika, den framtida seminarieorganisationen berörande frågor.

Härigenom har riksdagen intagit den ståndpunkten, att en lösning av seminari frågan är av behovet påkallad. Av nu anförda skäl anser riksdagen, att frågan om den framtida seminarieorganisationen redan nu bör upptagas till prövning.

Riksdagen har här efter att övergå till en detaljbehandling av de i propositionen förekommande frågorna och kommer därvid att i huvudsak följa departementschefens framställning.

Under folkskoleseminarierna har departementschefen till en början behandlat frågan om *seminarielinjer*. Någon förändring av längden av den 4-åriga seminarielinjen har icke ifrågasatts. Studentlinjen, som hittills varit 1-årig, har under en lång tid ingått som en mera provisorisk beståndsdel av seminarieorganisationen. Enligt departementschefens mening bör framdeles i denna som en fast beståndsdel ingå ett visst antal studentlinjer, vilka i anslutning till de sakkunnigas förslag skola vara 2-åriga. Slutligen har, i anledning av ett av 1932 års riksdag gjort uttalande i ämnet, framlagts förslag om inpassande i seminarieorganisationen av en 2-årig kurs för utbildning av småskollärarinnor till folkskollärarinnor.

De sålunda framlagda förslagen hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad *inträdesfordringarna till den 4-åriga linjen* beträffar hava de sakkunniga efter utredning beträffande bland annat de faktiska förkunskaperna hos de under senare år inträdessökande vid folkskoleseminarierna kommit till den uppfattningen, att inträdesfordringarna i de olika kunskapsämnena borde höjas till en nivå, i väsentlig mån motsvarande vad som kräves i realexamen. Emellertid hava de sakkunniga framhållit, att man, om avlagd realexamen uppställdes såsom villkor för inträde, torde kunna befara att till följd av de för olika delar av landet varierande möjligheterna att avlägga denna examen rekryteringen av de särskilda seminarierna med kompetenta sökande skulle bli ganska ojämn. De sakkunniga hava därför ansett tidpunkten ännu icke vara inne för att uppställa avlagd realexamen såsom inträdesfordran. I anslutning härtill hava de sakkunniga ej heller funnit något skäl att i princip ändra den nuvarande anordningen av inträdesprovningarna, varigenom samtliga sökande, oavsett arten av sin förbildning, måste delta i proven.

Skolöverstyrelsen har för sin del föreslagit dels att realexamen skulle läggas som grund för folkskollärarytbildningen vid den 4-åriga linjen, dels att sökande, som avlagt realexamen, skulle genomgå inträdesprov i ämnena modersmålet, matematik och musik, varvid även den sökandes allmänna mognad och lämplighet för seminariearbetet skulle utvärderas, dels ock att sökande, som icke avlagt realexamen, skulle undergå sådan prövning som nyss nämnts och därjämte prövning i övriga ämnen, utvisande att den sökande ägde erforderliga kunskaper för att kunna följa undervisningen vid seminariet. I en vid överstyrelsens utlåtande fogad reservation hava emel-

lertid två av dess ledamöter uttalat, att de funnit de sakkunnigas ståndpunkt beträffande behovet av de nuvarande inträdesprövningarna riktig.

Departementschefen har — under framhållande bland annat av att år 1934 mer än två tredjedelar av de i första klassen intagna eleverna hade högre inträdeskompetens än de sakkunniga föreslagit och att återstoden torde hava ägt en inträdeskompetens, som ej avsevärt skilt sig från den av de sakkunniga föreslagna — givit de sakkunniga rätt därutinnan, att en höjning av inträdesfordringarna syntes böra vidtagas redan av det skälet, att en bättre överensstämmelse med den faktiskt förefintliga inträdeskompetensen borde åvägbringas. Departementschefen har för egen del framhållit, att han icke kunde understödja ett förslag, som vore ägnat att från tillträde till seminarium utesluta dem, som ville ägna sig åt folkskolläroarbana men ej haft tillfälle att åtnjuta utbildning vid allmänt läroverk eller annan läroanstalt med realexamen. Detta innebure emellertid icke, har departementschefen vidare anført, att han motsatte sig förslag om en höjning av det kunskapsmått, som borde krävas för inträde i den 4-åriga linjen, till en nivå, som i det närmaste motsvarade realexamens. Efter ett konstaterande av att varken de sakkunnigas eller skolöverstyrelsens förslag stode i strid med hans sålunda tillkännagivna uppfattning har departementschefen förklarat sig i princip biträda de sakkunnigas förslag. Som skäl härför har departementschefen bland annat framhållit att det enligt hans mening vore av betydelse, att samtliga de inträdessökande — oavsett om de förskaffat sig det stipulerade kunskapsmålet genom realexamen eller genom däremot svarande självstudier — borde bedömas under i möjligaste mån likartade förhållanden och på ett sätt, som tilläte jämförelse mellan avlagda prestanda.

Förslaget om en höjning av inträdesfordringarna till den 4-åriga folkskoleseminarielinjen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga i ärendet hörda sakkunniga och myndigheter. Jämväl riksdagen finner det samma väl motiverat.

Beträffande den nivå, till vilken kunskapsfordringarna böra höjas, råder jämväl enighet därom, att — med hänsyn bland annat till förhandenvarande förhållanden — denna bör ligga ungefär vid avlagd realexamen. Även till denna ståndpunkt vill riksdagen uttala sin anslutning.

Däremot hava, såsom av det föregående framgår, olika meningar framförts beträffande det sätt, på vilket inträdessökande, som avlagt realexamen eller däremot ungefärligen svarande kunskapsprov, skall äga tillgodoräkna sig den sålunda förvärvade kompetensen.

Riksdagen har vid en prövning av de sålunda framkomna förslagen funnit sig böra intaga samma ställning som departementschefen. Onekligen tala, på sätt departementschefen anført, vissa skäl för den av skolöverstyrelsen förordade linjen, exempelvis en förenklad inträdesprövning, möjligheten att ernå någon, ehuru relativt obetydlig förbättring av seminarieutbildningen

utöver de sakkunnigas förslag samt skapandet av en närmare anknytning av folkskoleseminarierna till det allmänna skolväsendet. Enligt riksdagens uppfattning kunna emellertid icke dessa fördelar uppväga de olägenheter, som skulle följa med en lösning av frågan på sätt av skolöverstyrelsen förordats. Enligt sistnämnda förslag skulle svårigheterna bli väsentligt större för dem, som ej avlagt realexamen, än för andra. Detta gäller särskilt för landsbygdens barn, som ej hava samma möjligheter som städernas och de större samhällenas barn att avlägga real-examen. Vidare böra, såsom departementschefen framhållit, de inträdes-sökande bedömas under i möjligaste mån likartade förhållanden och på ett sätt, som tillåter jämförelse mellan avlagda prestanda. Jämväl torde böra beaktas vad de sakkunniga anført därom, att genom den personliga kontakt, som de olika lärarna uppnå vid provningarna med de sökande, det är möjligt för seminarierna att bland de godkända träffa ett lämpligt urval av sådana sökande, som i fråga om mogenhet, begåvning, kunskaper och färdigheter visa sig äga goda förutsättningar för folkskolläraryrbanan. Av nu anförda skäl har riksdagen, såsom redan i det föregående anförts, funnit sig böra uttala sin anslutning till det av departementschefen förordade förslaget i här förevarande hänseende.

Av en av de sakkunniga verkställd utredning framgår, att under läsåret 1931—1932 funnos privata kurser, s. k. preparandkurser, för förberedelse för inträde till folkskoleseminarierna vid alla seminarier utom i Stockholm och Luleå, vid vilket sistnämnda seminarium en förberedande kurs var anordnad med anslag av statsmedel. De sakkunniga hava framhållit, att de funnit det i princip olämpligt, att ett av statsmakterna uppbyggt system för utbildning av folk- och småskollärare visat sig i sin praktiska tillämpning behöva kompletteras med privata kurser av detta slag, vilka även i vissa andra hänseenden voro olämpliga. Riksdagen delar de av de sakkunniga framförda betänkligheterna.

Den av de sakkunniga föreslagna *undervisningsplanen för den 4-åriga linjen* har departementschefen ansett kunna i allt väsentligt läggas till grund för de ytterligare överväganden av frågan, som kunna bli erforderliga. Departementschefen har framhållit, att detaljerna i förslaget näppeligen torde böra diskuteras i detta sammanhang. Departementschefen har emellertid — med hänsyn till kostnadsberäkningarna — angivit sin ståndpunkt till vissa frågor. Beträffande undervisningen i ämnet hushållsgöromål, där de sakkunniga föreslagit en frivillig kurs, har departementschefen framhållit, att han i likhet med skolöverstyrelsen ansåge sig böra tillstyrka, att ämnet hushållsgöromål även i fortsättningen upptoges på timplanen för folkskoleseminarierna och gjordes obligatoriskt för de kvinnliga eleverna, dock med möjlighet till befrielse i vissa fall för dem, som redan ägde motsvarande kunskaper och färdigheter. Ett av de sakkunniga framlagt, av överstyrelsen tillstyrkt förslag om anordnande av en kurs i tal- och röstvård har

departementschefen förklarat sig biträda. Ytterligare har departementschefen berört frågan om anordnande av en frivillig kurs i finska språket. Såsom i statsrådsprotokollet erinrats, beslöts vid 1935 års riksdag, att frivillig undervisning i finska språket skulle införas i fortsättningsskolan inom de finstalande distrikten i Norrbotten. De sakkunniga hava med anledning härav föreslagit, att en frivillig kurs i finska språket skulle anordnas vid det seminarium, överstyrelsen bestämde, för sådana elever, som före intagningen ägde kunskap i finskt talspråk. Överstyrelsen har framhållit, att kursen hellre borde förläggas till Uppsala universitet än till ett seminarium. Departementschefen har hållit före, att denna utbildning snarare borde förläggas i närheten av de trakter, som skulle draga fördel av densamma, lämpligen till Luleå, än till någon universitetsstad. Slutligen har departementschefen — med framhållande att Kungl. Maj:t senare torde bliva satt i tillfälle att taga ståndpunkt till detaljerna i undervisningsplanen — sammanfattningsvis meddelat, att hans ståndpunkt i huvudsak innebure, att han biträdde de sakkunnigas förslag till undervisningsplan vid den 4-åriga seminarie-linjen, dock med nyssnämnda avvikelse beträffande undervisningen i hushållsgöromål.

I motionen I: 349 har föreslagits, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att de av de sakkunniga föreslagna undervisningsplanerna, innan de erhöle gällande kraft, måtte underkastas revision i syfte att åt för folkskollärarytbildningen centrala läroämnena bereda tillbörligt utrymme å läroplanen samt att därvid elevernas metodiska och praktiska utbildning jämväl behörigen beaktades.

Riksdagen finner sig i allt väsentligt kunna lämna utan erinran vad av departementschefen föreslagits beträffande undervisningsplanen. I anslutning till vad departementschefen anfört utgår riksdagen från att ytterligare överväganden av frågan komma att ske. Härvid synes även kunna tagas under omprövning det i motionen I: 349 framförda önskemålet om beredande av större utrymme åt de centrala läroämnena. Med hänsyn till nu angivna förhållanden finner emellertid riksdagen icke erforderligt att riksdagen, på sätt i sagda motion yrkats, gör särskild framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

Departementschefens förslag beträffande undervisningen i hushållsgöromål finner riksdagen väl motiverat. Även om det förhåller sig så, att de från folkskoleseminarium utexaminerade lärarinnorna mera sällan komma att undervisa i detta ämne, talar å andra sidan för ett bifall bland annat det förhållandet, att de ofta få — särskilt i avlägset belägna skolor å landsbygden — själva utföra med det egna hushållet förenat arbete. Kunskap i här förevarande ämne blir då av stor betydelse.

Förslaget om anordnande av en kurs i tal- och röstvård lämnar riksdagen utan erinran.

Beträffande den föreslagna frivilliga kursen i finska språket vill riksdagen framhålla följande. Redan nu finnes god tillgång på lärare, som hava finska till modersmål. Någon närmare erfarenhet av den utsträckning, i vilken undervisning i detta ämne kan bliva erforderlig, föreligger icke ännu, liksom icke heller beträffande behovet av särskild utbildning av lärare härför. Med hänsyn härtill torde åtminstone för närvarande inga mera definitiva anordningar böra vidtagas. Särskilt mot denna bakgrund finner riksdagen det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget, att kursen, om och i den mån behov av särskild utbildning kan visa sig uppkomma, anordnas som fristående och förlägges till ett universitet, starkt motiverat. Riksdagen vill därför uttala sig för en dylik anordning.

Vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande *inträdesfordringar och undervisningsplaner för de 2-åriga linjerna* har icke givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen vill endast understryka att, på sätt departementschefen ställt i utsikt, ställning bör tagas till skolöverstyrelsens förslag om begränsning av antalet av de ifrågasatta kompletteringskurserna.

Departementschefen har utförligt redogjort för verkställda beräkningar rörande *behovet av folkskollärare*. Såsom framgår av statsrådsprotokollet hava dessa beräkningar givit ganska varierande resultat — något annat torde knappast heller vara att vänta på grund av de svårberäkneliga faktorer, man här har att röra sig med. Vid uppgörande av ramen för den nya organisationen torde följande synpunkter kunna giva vägledning. Något överflöd på folkskollärare — om landet ses som en helhet — existerar icke för närvarande. Enligt vad riksdagens statsutskott inhämtat, uppgick antalet folkskollärare, som utexaminerats under åren 1933/1935 och som voro arbetslösa den 15 mars 1936, till högst 75 i hela landet. Riksdagen kan icke annat än känna sig mycket tveksam om det riktiga i att för en kår av denna storlek, omkring 16,000 personer, icke finnes en större reserv. Svårigheter att erhålla kompetenta vikarier vid sjukledigheter o. s. v. kunna lätt uppkomma. Vidare kan det icke vara lämpligt att produktionen hålles så låg, att praktiskt taget alla utexaminerade erhålla ordinarie befattningar utan att i vissa fall någon nämnvärd konkurrens uppkommer. Härtill kommer vidare den ökning av antalet folkskollärartjänster, som inom en ganska nära framtid kommer att bliva en följd av Kungl. Maj:ts av riksdagen numera bifallna förslag om införande av obligatorisk 7-årig folkskola.

Efter prövning av olika på frågan inverkan omständigheter har riksdagen emellertid funnit sig böra ansluta sig till den av departementschefen förordade årliga examinationen, för närvarande beräknad till 384. Då departementschefen härvid utgått från att elevnumerären i klassavdelningarna skulle bestämmas till 24, motsvarar riksdagens sålunda intagna standpunkt en organisation av 16 examinationsavdelningar. På sätt departe-

mentschefen framhållit, innebär detta förslag möjligheter för att examinationen, därest så skulle visa sig påkallat, kan ökas med 96 lärare. I fall av behov kan examinationen, på sätt departementschefen vidare framhållit, ytterligare ökas med inalles upp till 40 procent av den normala. Riksdagen utgår från att skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t komma att hava sin uppmärksamhet riktad på behovet av en tillräcklig marginal och i god tid vidtaga de åtgärder, som härav kunna bli påkallade. Å andra sidan kan — genom minskning av elevnumerären under 24 eller genom att, såsom nästan regelbundet skett under de senare åren, tillfälligt inhibera intagningen vid någon eller några parallellavdelningar — examinationen av folkskollärare väsentligt nedbringas under den normala. De synpunkter, riksdagen i det föregående framfört, synas vara tillgodosedda genom departementschefens ifrågavarande förslag.

Vad därefter angår *fördelningen av examinationsavdelningarna mellan folkskoleseminarielinjer av olika slag* har majoriteten av de sakkunniga förordat, att seminarieorganisationen skulle innesluta åtta 4-åriga linjer och sju 2-åriga studentlinjer samt en 2-årig linje för småskollärarinnors utbildning till folkskollärarinnor. Av dessa sexton linjer skulle sammanlagt åtta och en halv hava manliga och sju och en halv kvinnliga lärjungar. Reserverna bland de sakkunniga hava föreslagit en organisation med tio 4-åriga linjer, fem 2-åriga studentlinjer och en 2-årig linje för småskollärarinnors utbildning. Skolöverstyrelsen har räknat med ett behov av sjutton examinationsavdelningar och föreslagit, att av dessa nio skulle vara 4-åriga linjer och sju 2-åriga studentlinjer, vartill skulle komma den 2-åriga linjen för småskollärarinnors utbildning. Av dessa linjer skulle sammanlagt nio och en halv hava manliga samt sju och en halv kvinnliga lärjungar. Departementschefens förslag innebär nio 4-åriga linjer, sex 2-åriga studentlinjer och den 2-åriga linjen för småskollärarinnors utbildning med en fördelning av linjerna med åtta och en halv på manliga och sju och en halv på kvinnliga lärjungar.

Även motionsledes har frågan om antalet seminarielinjer av olika slag varit föremål för olika framställningar. I de likalydande motionerna I: 353 och II: 690 samt i motionen I: 348 har sålunda hemställts, att riksdagen måtte besluta att antalet 2-åriga studentkurser vid folkskoleseminarierna begränsas till fem.

Riksdagen har redan i det föregående förklarat sig vilja bifalla Kungl. Maj:ts förslag om sexton examinationsavdelningar.

Beträffande detta förslag har diskussionen huvudsakligen kommit att röra sig om fördelningen av utbildningslinjerna på den 4-åriga linjen och på studentlinjen.

De skäl, som anförts för en utökning av antalet studentavdelningar, finner riksdagen tungt vägande. Studentantalet har under senare år starkt ökats. Icke minst på grund av de nya läroverk med studentexamensrätt,

som tillkommit i olika delar av landet, hava nya möjligheter att avlägga studentexamen öppnats, särskilt för de mera avlägsna landsdelarnas ungdom. I synnerhet för den kvinnliga ungdomen har förändringen härutinnan varit betydande. Vidare bör icke förbises, att genom det moderna kommunikationsväsendet, t. ex. genom de väl utvecklade busskommunikationerna, helt andra möjligheter än tidigare öppnats för landsbygdens ungdom att avlägga studentexamen utan att behöva bo utanför hemmet. Den under de senare åren minskade intagningen i studentklass har medfört, att studenter i ganska stort antal sökt och vunnit inträde vid de 4-åriga linjerna, vilket — förutom att det för dessa studenter innebär en onödigtvis förlängd utbildningstid — försvårar tillträdet till de 4-åriga linjerna för dem, för vilka dessa närmast avsetts. I likhet med departementschefen finner riksdagen en minskning av dessa i det 4-åriga seminariet inträdessökande studenter önskvärd. Riksdagen vill ytterligare erinra att antalet studentkurser tidigare under vissa år uppgått till icke mindre än sex. Å andra sidan måste emellertid tillses, att icke flera studentlinjer inrättas än att betryggande möjligheter för ett gott urval bland de inträdessökande komma att finnas. I detta hänseende vill riksdagen framhålla att, såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, antalet studenter med eller utan akademisk utbildning, som under läsåret 1934—1935 åtnjöt undervisning vid seminariernas 4-åriga linjer och studentlinjer, i det närmaste motsvarade fem studentkurser, medan det i verkligheten nämnda läsår endast fanns två sådana kurser. Vidare får icke lämnas ur sikte, att tillfredsställande inträdessmöjligheter böra beredas jämväl för dem, som ej äro studenter.

Efter en prövning av dessa och andra på frågans avgörande inverkan synpunkter har riksdagen kommit till den uppfattningen, att genom en begränsning av antalet studentlinjer till fem ernås den organisation, som åtminstone för närvarande är den ändamålsenligaste. Riksdagen bifaller alltså det i motionerna I: 353 och II: 690 samt I: 348 framförda yrkandet och avslår Kungl. Maj:ts förslag i vad det skiljer sig från vad sålunda beslutats.

Departementschefens uppfattning, att seminarierna företrädesvis böra organiseras som *dubbelseminarier* finner riksdagen vara välgrundad. På grund av vissa omläggningar av den föreslagna organisationen har det emellertid, såsom av det följande kommer att framgå, icke varit riksdagen möjligt att tillgodose denna anordning fullt i den utsträckning, som av departementschefen föreslagits.

Förslaget om användande av *samseminarier* i större utsträckning än för närvarande har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Slutligen har departementschefen till prövning upptagit frågan om *folkskoleseminariernas förläggning*.

Departementschefen har i detta hänseende till en början meddelat, att han ansett sig böra vid två folkskoleseminarier räkna med viss lokalreserv

för beredande av möjlighet att, om så skulle visa sig behövt i framtiden, i seminarieorganisationen infoga ytterligare två examinationsavdelningar. Då riksdagen finner detta förslag väl ägnat att bereda den betryggande marginal åt den framtida organisationen, varom riksdagen tidigare uttalat sig, bifaller riksdagen detsamma.

Härefter har departementschefen lämnat en redogörelse för de framkomna förslagen beträffande de olika linjernas förläggning ävensom för det förslag, som han för egen del ansett sig böra framlägga. En sammanställning av dessa förslag återfinnes å sid. 81 i statsrådsprotokollet. I det följande kommer riksdagen vidare att lämna en i tabellform uppställd jämförelse mellan departementschefens förslag och det förslag till organisation, som riksdagen ansett sig böra besluta.

Här förevarande fråga har varit föremål för yrkanden i motionerna I: 352 och II: 688 i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta, att folkskoleseminariet i Kalmar måtte bibehållas som ett kvinnligt enkelseminarium med 4-årig kurs.

När riksdagen haft att till prövning upptaga här förevarande fråga, har riksdagen haft att beakta dels den av riksdagen enligt det föregående beslutade minskningen av antalet studentlinjer från av Kungl. Maj:t föreslagna sex till fem, dels i berörda motioner gjorda yrkande.

Vid bestämmandet av vilken studentlinje, som bör ifrågakomma till indragning, har riksdagen haft att taga hänsyn till dels den geografiska belägenheten av de olika seminarier, där dylika linjer skulle finnas, dels ock befintliga lokaler och dessas beskaffenhet. Riksdagen har härvid kommit till den uppfattningen, att den nuvarande studentlinjen i Stockholm, som enligt Kungl. Maj:ts förslag jämväl i fortsättningen skulle upprätthållas, bör indragas.

Den minskning av totalantalet utbildningslinjer, som uppkommer enligt riksdagens beslut om att endast fem studentlinjer skola upprättas, måste, för att organisationen icke skall understiga den av riksdagen i det föregående angivna, kompenseras med en 4-årig avdelning.

När det gällt att utse platsen för denna avdelnings förläggning har riksdagen ansett sig närmast hava att taga hänsyn till de båda nuvarande förläggningsorter för folkskoleseminarier, Växjö och Kalmar, där enligt Kungl. Maj:ts förslag de nu befintliga seminarierna skulle nedläggas.

Riksdagen har vid sin prövning av denna fråga kommit till det resultatet att de starkaste skälen tala för att denna linje förläggas till Kalmar.

Riksdagen vill erinra, att de sakkunniga icke varit enhälliga i fråga om förslaget att nedlägga folkskoleseminariet i Kalmar. I särskild reservation hava tre av de sakkunniga föreslagit, att Kalmarseminariet skulle bibehållas som 4-årigt enkelseminarium. Vidare har ytterligare en av de sakkunniga i särskild reservation intagit samma ståndpunkt med hänsyn till det stortvartade forskningsarbete, som bedrives vid och ledes från detta seminarium

med direkt inriktning på folkskolans särskilda arbetsförhållanden. Departementschefen har framhållit den högt skattade insats, detta seminarium gjort i fråga om lärarutbildningen, och de värdefulla pedagogiska traditioner, som där vuxit fram. Sannolikt skulle den verksamhet i fråga om pedagogiskt forskningsarbete, för vilket detta seminarium nu är en central, vid ett nedläggande av seminariet komma att upphöra. Några ökade engångskostnader för staten uppkomma icke, därest seminariet i Kalmar bibehålles, då, såsom av statsrådsprotokollet framgår, stadsfullmäktige förklarat sig villiga att bestrida uppkommande kostnader för erforderlig tillbyggnad av den nuvarande seminariebyggnaden. Av nu anförda skäl har riksdagen funnit sig böra bifalla vad i motionerna I: 352 och II: 688 hemställts.

Riksdagen har ansett sig böra för överskådlighetens skull uppgöra nedan intagna sammanställning av departementschefens förslag och riksdagens beslut.

Folkskoleseminarium	Nuvarande organisation	Departementschefen	Riksdagen
Luleå	$4 + 4$ $(M + K)$	$4 + \text{lokalreserv}$ $\frac{(M + K)}{2}$	$4 + \text{lokalreserv}$ $\frac{(M + K)}{2}$
Umeå	$4 + 4$ $(K + K)$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$
Falun	$4 + 4$ $(K + K)$	$4 + \text{särskild kurs}$ $(K + K)$	$4 + \text{särskild kurs}$ $(K + K)$
Uppsala	$4 + 4$ $(M + M)$	$4 + 2$ $(M + M)$	$4 + 2$ $(M + M)$
Stockholm	$4 + (1)$ $(K + K)$	$4 + 2$ $(K + K)$	4 (K)
Karlstad	$4 + 4$ $(M + M)$	$4 + \text{lokalreserv}$ (M)	$4 + \text{lokalreserv}$ (M)
Linköping	$4 + 4$ $(M + M)$	$4 + 2$ $(M + M)$	$4 + 2$ $(M + M)$
Göteborg	$4 + 4$ $(M + M)$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$
Lund	$4 + 4$ $(M + M)$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$	$4 + 2$ $\frac{(M + K)}{2} + \frac{(M + K)}{2}$
Växjö	4 (M)	Förvandlas till småskoleseminarium	Förvandlas till småskoleseminarium
Kalmar	4 (K)	Nedlägges	4 (K)
	$19 \times 4 + 1 \times 1$ $(12 M + 8 K)$	$9 \times 4 + 6 \times 2 +$ särskild kurs $(8\frac{1}{2} M \times 7\frac{1}{2} K)$	$10 \times 4 + 5 \times 2 +$ särskild kurs $(8\frac{1}{2} M + 7\frac{1}{2} K)$

Riksdagen har tidigare godtagit proportionen 11:9 mellan manliga och kvinnliga lärare. Såsom departementschefen framhållit torde genom förskjutning vid elevintagningen vid seminarierna av proportionen mellan manliga och kvinnliga elever antalet manliga, respektive kvinnliga elever kunna vid behov anpassas till närmare överensstämmelse härmed.

Vad småskoleseminarierna beträffar, har departementschefen till en början behandlat frågan om *utbildningslinjer* vid dessa seminarier och därvid anfört, att han saknade anledning att nu ifrågasätta någon ändring beträffande småskoleseminariekursernas längd och därför utginge från att småskoleseminarieorganisationen även i fortsättningen skulle omfatta 2- och 3-åriga linjer. Vad sålunda föreslagits bifaller riksdagen.

De sakkunniga hava hållit före att *inträdesfordringarna* vid de 2-åriga småskoleseminarierna borde höjas. Härvid hava de utgått från de inträdesfordringar, vilka av dem föreslagits för folkskoleseminarierna, och jämkat dessa fordringar till en nivå, som för dessa småskoleseminarier ansetts lämplig. För de 3-åriga småskoleseminarierna hava de sakkunniga — med hänsyn till de förhållandevis sämre studiemöjligheterna för dessas blivande elever och på grund av språksvårigheterna för finsktalande inträdessökande — funnit det icke vara tillrådligt att föreslå samma inträdesfordringar som för de 2-åriga. De sakkunnigas förslag i detta hänseende går i huvudsak ut på att ungefär samma inträdesfordringar, som föreslagits för de 2-åriga seminarierna, fastställas för de 3-åriga i sådana ämnen, i vilka det kan antagas, att de inträdessökande hava möjlighet att på egen hand förvärva erforderliga kunskaper, men att inträdesfordringarna i övriga ämnen hållas på en lägre nivå än vid de 2-åriga seminarierna.

Skolöverstyrelsen har anfört, att överstyrelsen funne starka skäl tala för att man beträffande inträdesfordringarna vid å ena sidan det 4-åriga folkskoleseminariet och å andra sidan det 2-åriga småskoleseminariet principiellt upprätthölle likställighet. I fråga om de 3-åriga seminarierna har överstyrelsen i likhet med de sakkunniga funnit det nödvändigt, att inträdesfordringarna åtminstone i vissa ämnen hölles på en lägre nivå än vid de 2-åriga. Vad beträffade inträdesprövningarna vid småskoleseminarierna funne överstyrelsen icke skäl föreslå någon annan ordning än den för de 4-åriga folkskoleseminarierna föreslagna.

Departementschefen har framhållit, att det enligt hans mening icke kunde vara lämpligt att vidmakthålla alltför stora olikheter mellan inträdesfordringarna till folkskoleseminarierna och till småskoleseminarierna. De sakkunnigas förslag funne departementschefen väl avvägt och av natur att kunna i det väsentliga läggas till grund för de föreskrifter i ämnet, vilka framdeles borde utfärdas.

I motionen I: 322 har bland annat hemställts, att principiell likställighet

skulle upprätthållas beträffande inträdesfordringarna vid det 4-åriga folkskoleseminariet och det 2-åriga småskoleseminariet.

I motionen II: 691 har, på sätt av det föregående framgår, beträffande inträdesfordringar till och inträdesprov vid 2-årigt småskoleseminarium framlagts samma förslag som beträffande folkskoleseminarierna.

Departementschefens uttalande beträffande förhållandet mellan inträdesfordringarna till folk- och småskoleseminarierna finner riksdagen vara en väl avvägd utgångspunkt och ägnad att läggas till grund för framtida föreskrifter i ämnet. Då det i motionen I: 322 framställda yrkandet i huvudsak överensstämmer härmed, finner riksdagen icke något särskilt riksdagens uttalande med anledning av detsamma av behovet påkallat.

I anslutning härtill har riksdagen av samma skäl, som riksdagen tidigare framhållit beträffande inträdesfordringar till och inträdesprov vid de 4-åriga folkskoleseminarierna, funnit sig böra uttala sig för det av departementschefen i här förevarande hänseende förordade förslaget.

Undervisningsplanen för de 2-åriga småskoleseminarierna har av de sakkunniga reviderats under hänsynstagande till de föreslagna ändringarna i inträdesfordringarna samt till de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av den nuvarande undervisningsplanen, ävensom med beaktande av de fordringar, som numera ställas på lärarna å folkskolans begynnelsestadium. Förslaget förutsätter en avsevärd utökning av seminarielevernas undervisningsövningar i övningsskolor. Beträffande undervisningen i hushållsgöromål hava de sakkunniga i princip föreslagit samma anordning som vid folkskoleseminarierna. I den för den 3-åriga linjen föreslagna undervisningsplanen hava kurserna avpassats så, att utbildningen skulle bli fullt likvärdig med den, som skulle vinnas inom den 2-åriga linjen. Vidare har förslag framlagts om att för sådana elever inom den 3-åriga linjen, vilka behärska finskt talspråk, skulle anordnas en frivillig kurs i finska språket om tre veckotimmar. Slutligen hava de sakkunniga framhållit behovet av en med statsmedel bekostad preparandkurs vid seminariet i Haparanda.

Skolöverstyrelsen har icke funnit sig för närvarande böra mera i detalj ingå på frågan om undervisningsplanen. Beträffande undervisningen i hushållsgöromål har överstyrelsen emellertid — liksom beträffande folkskoleseminarierna — förordat, att dylik som regel borde vara obligatorisk. Förslaget om anordnande av en frivillig kurs i finska språket vid seminariet i Haparanda har överstyrelsen avstyrkt.

Departementschefen har framhållit, att Kungl. Maj:t senare torde erhålla tillfälle att taga ställning till den av de sakkunniga föreslagna undervisningsplanen. De jämkningar, som eventuellt kunde befinnas erforderliga, torde kunna vidtagas inom den av de sakkunniga angivna kostnadsramen. Beträffande undervisning i hushållsgöromål har departementschefen anslutit sig till överstyrelsens uppfattning. Däremot har han ansett, att en

frivillig kurs i finska språket bör anordnas vid småskoleseminariet i Haparanda.

Riksdagen har funnit sig böra i allt väsentligt ansluta sig till de av departementschefen framförda synpunkterna. Förslaget om undervisning i hushållsgöromål bifaller riksdagen av samma skäl, som av riksdagen tidigare anförts beträffande liknande undervisning vid folkskoleseminarierna.

Beträffande den föreslagna frivilliga kursen i finska har riksdagen — liksom tidigare beträffande anordnandet av en motsvarande kurs vid folkskoleseminarierna — funnit sig böra intaga den ståndpunkten, att åtminstone för närvarande inga mera definitiva anordningar böra vidtagas.

Beträffande *behovet av småskollärare* har departementschefen till en början uppehållit sig vid frågan om rådande arbetslöshet bland småskollärarinnorna. Efter att hava erinrat, att 1935 års riksdag anhållit att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning och för 1936 års riksdag framlägga förslag rörande åtgärder för avhjälpande av denna arbetslöshet, har departementschefen meddelat, att dylik utredning nu verkställts av skolöverstyrelsen men att statskontoret ansett ofrånkomligt, att en förnyad utredning verkställdes, som i första hand toge sikte på de individuella fallen. Först efter en dylik individuell undersökning och granskning syntes till bedömande böra upptagas spörsmålet om arten och omfattningen av de hjälpåtgärder, som kunde ifrågakomma. I anslutning härtill har departementschefen erinrat, att Kungl. Maj:t uppdragit åt skolöverstyrelsen att verkställa ny utredning i ämnet.

Under framhållande härav har departementschefen meddelat, att han i likhet med de sakkunniga och skolöverstyrelsen ansåge, att vid utformande av seminarieorganisationen hänsyn icke kunde eller borde tagas till de arbetslösa småskollärarinnorna. Organisationen borde uppbyggas efter en vid jämvikt mellan tillgång och efterfrågan å småskollärare erforderlig examination av sådana lärare.

Mot de sålunda framlagda synpunkterna har riksdagen icke funnit något att erinra.

Från nu nämnda utgångspunkt har departementschefen — i likhet med de sakkunniga och skolöverstyrelsen — föreslagit att småskoleseminarieorganisationen utformas efter en normal examination av 240 lärare per år. Riksdagen bifaller detta förslag men vill härvid i likhet med departementschefen framhålla nödvändigheten av att organisationen beräknas med tillräckliga marginaler för tillgodoseende av ett eventuellt merbehov av lärare.

Härefter har departementschefen till behandling upptagit frågan om *den yttre organisationen* ävensom i samband därmed frågan om *småskoleseminariernas förläggning*.

Den statliga småskoleseminarieorganisationen skall enligt beslut av 1932 års riksdag omfatta 12 examinationsavdelningar — fördelade på fyra dub-

belseminarier och fyra enkelseminarier — om 28 elever per avdelning, alltså en examinationskapacitet av 336 småskollärarinnor.

Departementschefen har i likhet med de sakkunniga och skolöverstyrelsen föreslagit en sänkning av elevnumerären i klassavdelningarna från 28 till 24. Häremot har riksdagen icke något att erinra.

Med utgångspunkt från det förut av riksdagen godkända förslaget om en årlig examinationskapacitet av 240 lärare innebär detta en organisation av 10 examinationsavdelningar mot nuvarande 12.

Fördelningen av dessa examinationsavdelningar på olika småskoleseminarier har varit föremål för ingående utredningar. För dessa redogöres närmare i statsrådsprotokollet, varur följande sammanställning hämtats.

Seminarium	Nuvarande organisation	De sakkunniga	Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Norrland:</i>				
Haparanda	3	Nedlägges	3	3
Lycksele . .	3	D:o	3	3
Luleå . . .	Folkskoleseminarium	3 + 3	Folkskoleseminarium (4)	Folkskoleseminarium (4)
Härnösand .	2 + 2	2	2 (med lokalreserv)	2 (med lokalreserv)
<i>Svealand:</i>				
Falun . . .	2	2	Nedlägges	Nedlägges
Strängnäs .	2 + 2	Nedlägges	2 + 2	2 + 2
<i>Götaland:</i>				
Skara . . .	2 + 2	2 + 2	2 + 2	2 + 2
Linköping .	2	Nedlägges	2	Nedlägges
Växjö . . .	Folkskoleseminarium	2 + 2	—	2 (med lokalreserv)
Landskrona	2 + 2	2 + 2	2 + 2	2 + 2
	2 3-åriga linjer + 10 2-åriga linjer	2 3-åriga linjer + 8 2-åriga linjer	2 3-åriga linjer + 8 2-åriga linjer	2 3-åriga linjer + 8 2-åriga linjer
	4 enkla seminarier	2 enkla seminarier	4 enkla seminarier	4 enkla seminarier
	4 dubbla seminarier	4 dubbla seminarier	3 dubbla seminarier	3 dubbla seminarier

Riksdagen har vid sin prövning av de föreliggande förslagen beträffande småskoleseminariernas förläggning funnit sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag, vilket synes riksdagen i möjligaste mån tillgodose de olika landsdelarnas behov av utbildningsmöjligheter, samtidigt som det söker skipa rättvisa mellan de olika hittillsvarande seminariestäderna genom en fördelning av folk- och småskoleseminarier mellan dem. Jämväl den viktiga synpunkten, att erforderliga utrymmen beredas för en eventuell utvidgning i framtiden av lärarproduktionen, är väl tillgodosedd. Riksdagen vill vidare framhålla, att de skäl, som framlagts för förslaget att bibehålla

de nuvarande 3-åriga småskoleseminarierna i Haparanda och Lycksele, synts riksdagen avgörande, även om vissa ökade kostnader komma att beredas statsverket särskilt för att lösa Haparandaseminariets lokalfråga.

Vad denna fråga beträffar har departementschefen — under erinran att skolöverstyrelsen för närvarande har densamma under utredning — framhållit att, innan sådan utredning företetts, förslag om beredande av lämpligare lokaler åt seminariet icke torde kunna framläggas för riksdagen. Departementschefen har emellertid förutsatt, att berörda utredning kan vara avslutad i så god tid, att 1937 års riksdag kan beredas tillfälle taga ställning i ämnet, ävensom anført, att det torde vara möjligt för seminariet att intill dess använda sina nuvarande lokaler.

Vad departementschefen i övrigt i här förevarande sammanhang anført har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad behovet av lärare vid folkskoleseminarierna beträffar har det av departementschefen härutinnan framlagda förslaget sammanfattats i en å sid. 129 i statsrådsprotokollet intagen tabell, som avser de ordinarie lärarbefattningarna vid fullt genomförd organisation. Departementschefen har icke haft annat att erinra mot de sakkunnigas beräkningar än vad som föranletts av de av honom förordade jämkningarna i de sakkunnigas förslag till förläggning av seminarierna ävensom av hans förslag om bibehållande av de nuvarande ordinarie tjänsterna i hushållsgöromål.

Riksdagen har vid sin prövning av här föreliggande beräkningar funnit sig kunna godkänna desamma med de ändringar, som föranledas av vad riksdagen enligt det föregående beslutat beträffande ett utbytande av den föreslagna 2-åriga linjen i Stockholm mot en 4-årig linje i Kalmar.

För ett seminarium i Kalmar erfordras följande ordinarie tjänster, nämligen en rektorsbefattning, sex lektorsbefattningar, en övningslärarbefattning i teckning, en i musik, en i gymnastik med lek och idrott, en i kvinnlig slöjd, en i hushållsgöromål och en i trädgårdsskötsel samt fem övningskollärbefattningar. Däremot bliva av de för dubbelseminariet i Stockholm beräknade lärarbefattningarna följande icke erforderliga, nämligen tre lektorsbefattningar, en övningslärarbefattning i kvinnlig slöjd och fyra övningsskollärbefattningar. På grund av Stockholmsseminariets egenskap av provårseminarium måste nämligen där i fortsättningen räknas med sju övningsskollärbefattningar.

Till de ekonomiska konsekvenserna av detta förslag återkommer riksdagen i det följande.

I detta sammanhang vill riksdagen vidare understryka vad av departementschefen anförts om nödvändigheten av att övningsskolan förstärkes på sätt de sakkunniga föreslagit.

Beträffande förslaget om rätt för vissa icke-ordinarie övningsskollärare

vid folkskoleseminarierna att på av skolöverstyrelsen föreslagna villkor förflyttas till ordinarie övningsskollärartjänst finner riksdagen i likhet med departementschefen tveksamhet kunna råda, huruvida dessa icke-ordinarie befattningshavare efter så relativt kort tjänstetid, som av skolöverstyrelsen ifrågasatts — minst fem läsår vid utgången av läsåret 1935—1936 — böra tilläggas en så gynnsam ställning. Å andra sidan anser riksdagen, att det bör få tillkomma Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall efter omständigheterna pröva, huruvida dylik förflyttningsrätt skall tillkomma vederbörande. Riksdagen utgår härvid från att det kommer att noga beaktas, att inga medgivanden av här ifrågasatt art lämnas, som kunna bli prejudicerande för andra kårer.

Departementschefen har härefter övergått till småskoleseminarierna och därvid till behandling upptagit frågorna om *kompetensen hos ämneslärarna vid småskoleseminarierna ävensom den härmed sammanhängande frågan om en ökning av deras avlöningsförmåner*.

För närvarande fordras för anställning som ordinarie ämneslärare vid småskoleseminarium, bland annat, att hava med goda vitsord avlagt folkskollärarexamen eller förvärvat annan teoretisk och praktisk utbildning för lärarkallet av minst häremot svarande omfattning ävensom att hava blivit i föreskriven ordning av skolöverstyrelsen förklarad behörig och lämplig till den sökta tjänsten. Behörig till rektorstjänst är ordinarie lärare vid småskoleseminarium. Avlöningen vid småskoleseminarium utgår med samma belopp för ämnes- och övningsskollärare och motsvarar den för övningsskollärare vid folkskoleseminarium bestämda avlöningen.

De sakkunniga, till vilka skolöverstyrelsen anslutit sig, hava förordat, att ämneslärarkompetensen vid småskoleseminarium skulle höjas till att motsvara åtminstone den, som fordras för anställning som adjunkt vid allmänt läroverk. Enligt detta förslag borde sagda lärare i så fall benämnas adjunkter och lönen för dem bestämmas efter samma grunder som avlöningen för adjunkt vid läroverk. För rektor vid småskoleseminarium hava likaledes föreslagits bestämmelser i här förevarande hänseende, motsvarande dem för realskolerektor gällande.

Statskontoret har förklarat sig icke kunna understödja detta förslag. Departementschefen har ansett frågan icke böra upptagas till avgörande i detta sammanhang. Enligt hans uppfattning tarvar den en mera ingående utredning än vad nu kommit den till del. Departementschefen har i anslutning härtill förutsatt, att vid småskoleseminarierna även i fortsättningen och tills vidare, till dess annorlunda må bli bestämt, skola finnas samma lärarkategorier som för närvarande och att löneförmånerna likaledes tills vidare skola bibehållas oförändrade.

I motionen I: 322 har hemställts, att riksdagen måtte dels uttala, att behörighetsvillkoren för ämneslärare vid småskoleseminarium bestämmas en-

ligt de sakkunnigas förslag, dels godkänna sådan ändring av föreslagen av-löningsstat för småskoleseminarierna, som betingas av de skärpta behörig-hetsvillkoren.

I motionen I: 348 har föreslagits, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning i frågan om höjning av äm-neslärarnas vid småskoleseminarierna kompetens, så att förslag kan avgivas till 1937 års riksdag.

Slutligen har i motionen I: 355 föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att examenskompetensen för behörighet till ämneslärartjänst vid småskole-seminarium höjes till att motsvara vad som erfordras för behörighet till adjunksbefattning vid allmänt läroverk, att i följd härav avlöningen för ifrågavarande lärare höjes till lön, motsvarande adjunktslön vid allmänt läroverk, att avlöningen för rektor vid småskoleseminarium höjes till att motsvara avlöningen för realskolerektor samt att arvodet till timlärare vid småskoleseminarium skall utgå efter samma grunder som till motsvarande befattningshavare vid allmänt läroverk.

De skäl, som av de sakkunniga, skolöverstyrelsen och i nyssnämnda mo-tioner anförts för en höjning av lärarnas vid småskoleseminarierna kompe-tens och i samband därmed av deras avlöningsförmåner, har riksdagen fun-nit övertygande. Redan de höjda inträdesfordringarna vid småskolesemi-narierna göra detta nödvändigt, likaledes de uppgifter, som efter den före-slagna organisationens genomförande komma att åvila småskoleseminarier-nas ämneslärare. Om denna lärarkår, på sätt föreslagits, i nu förevarande hänseenden jämföras med läroverksadjunkterna, är enligt riksdagens upp-fattning en lämplig lösning av denna fråga att vinna.

Riksdagen kan dock icke, på sätt i motionerna I: 322 och I: 355 yrkats, redan nu fatta ett definitivt beslut i här förevarande frågor. En fråga av sådan omfattning torde icke böra avgöras på grund av enskilda motioner och innan en av vederbörliga myndigheter verkställd, av Kungl. Maj:t prövad utredning föreligger. Särskilt vill riksdagen i detta hänseende peka på de svårigheter i fråga om övergångsanordningar, som måste upp-komma.

Här förevarande frågor äro emellertid enligt riksdagens uppfattning av så stor betydelse för att den föreslagna nya organisationen av småskole-seminariernas inre arbete skall kunna giva de resultat, som därmed åsyf-tats, att en snar lösning av desamma är nödvändig. Då detta icke är möj-ligt utan en närmare utredning om bland annat kostnaderna för en av den ifrågasatta höjningen av kompetensen för ämneslärarna vid småskolesemi-narierna betingad lönereglering, anser sig riksdagen böra begära en dylik utredning. Denna torde om möjligt böra så bedrivas, att ett på densamma grundat förslag kan föreläggas 1937 års riksdag och övergången till de nya bestämmelserna taga sin början redan från och med den 1 juli 1937.

Departementschefens beräkningar rörande *lärarbehovet vid den* av ho-

nom föreslagna och av riksdagen enligt det föregående beslutade *nya småskoleseminarieorganisationen* — vilka återfinnas i en å sid. 133 i statsrådsprotokollet intagen tablå — hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Beträffande kostnaderna för folkskoleseminarieorganisationen efter dess fullständiga genomförande må följande anföras.

Sina förslag beträffande förslagsanslaget till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* har departementschefen sammanfattat i en å sid. 144 i statsrådsprotokollet intagen sammanställning. Riksdagen vill här erinra, att departementschefen i detta sammanhang förordat, att riksdagens medgivande måtte inhämtas till att hyresbidrag må utgå till kvinnlig lektor vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg enligt samma grunder som för manlig lektor vid samma seminarier, ävensom att kostnadsberäkningarna uppgjorts under förutsättning av bifall härtill.

Riksdagen finner sig kunna bifalla departementschefens förslag med de ändringar, som föranledas av vad riksdagen beslutat beträffande ett utbytande av den föreslagna 2-åriga linjen i Stockholm mot en 4-årig linje i Kalmar.

De av nämnda förslag föranledda ändringarna äro följande: Delposten 1. a.: Lön och tjänstgöringspenningar till tjänstemän å ordinarie stat kan vad Stockholm beträffar minskas med sammanlagt 32,980 kronor, under det att den för ett seminarium i Kalmar måste ökas med 74,110 kronor, innebärande en nettoökning med 41,130 kronor. Delposten 1. b.: Ålderstillägg åt tjänstemän å ordinarie stat bör ökas med 5,000 kronor och delposten 1. c.: Fyllnadsarvoden åt vikarier för tjänstemän å ordinarie stat med 1,000 kronor. Delposten 4. a.: Arvoden till extralärare och timlärare måste ökas med tillhoppa 5,000 kronor på grund av det större behovet av dylika lärare vid två enkelseminarier än vid ett dubbelseminarium. Delposten 4. f.: Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier kan minskas med det för Stockholm beräknade beloppet, 800 kronor. Delposten 5. a.: Arvoden till seminiarieläkare bör ökas med 1,150 kronor för Kalmar och minskas med 650 kronor för Stockholm. Under delposterna 5. b.: Arvoden till seminariebibliotekarier och 5. c.: Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner uppkomma för Kalmar ökningsar med 500 kronor, respektive 450 kronor och minskningar för Stockholm med 400 kronor respektive 100 kronor. Vid seminariet i Stockholm finnes tjänstebostad för rektor, vilket däremot icke är fallet i Kalmar. På grund härav bör delposten 6. a.: Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier ökas med 2,400 kronor. Nettoökningen av avlöningsanslaget kommer alltså att uppgå till 54,680 kronor och anslagets slutsumma till 1,568,480 kronor.

Förslagsanslaget till *Folkskoleseminarier: Omkostnader* har departementschefen beräknat böra upptagas till 220,000 kronor.

Riksdagens beslut om bibehållande av Kalmarseminariet medför en ganska betydande ökning av omkostnadsanslaget. Riksdagen vill erinra, att dess beslut innebär upprätthållande av två enkelseminarier i stället för ett dubbelseminarium, och härvid äro ökade utgifter för omkostnader ofrånkomliga. Riksdagen anser av nu angivna skäl, att anslaget till omkostnader för folkskoleseminarierna bör höjas med 20,000 kronor till 240,000 kronor.

Av samma anledning har riksdagen funnit en höjning av anslaget till Materiel, böcker m. m. med 5,000 kronor erforderlig, d. v. s. från 65,000 till 70,000 kronor. Någon höjning av anslaget till stipendier är däremot icke av behovet påkallad, då elevantalet enligt riksdagens beslut skulle bli detsamma som enligt Kungl. Maj:ts förslag.

I statsrådsprotokollet har departementschefen å sid 150 lämnat en sammanfattning av de för närvarande för folkskoleseminarierna uppförda statsanslagen i jämförelse med de av de sakkunniga, skolöverstyrelsen och departementschefen tillstyrkta anslagen.

De förändringar i detta förslag, vilka av riksdagen enligt det föregående beslutats, framgå av följande sammanställning.

A n s l a g	Anslag för budgetåret 1935/1936	Enligt departements- chefens för- slag	Riksdagen
Folkskoleseminarier:			
Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	1,709,300	1,513,800	1,568,480
Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	267,700	220,000	240,000
Materiel, böcker m. m., <i>reservationsanslag</i>	67,200	65,000	70,000
Stipendier, <i>reservationsanslag</i>	75,500	89,000	89,000
Summa kronor	2,119,700	1,887,800	1,967,480

De sakkunniga hava beräknat de av deras förslag om en omorganisation av folkskoleseminarierna föranledda *engångskostnaderna* till 17,250 kronor.

Skolöverstyrelsen har anfört, att enligt dess mening en ny utredning vore nödvändig rörande dessa kostnader. Då det icke torde bli möjligt att före början av höstterminen 1936 vidtaga de ifrågasatta arbetena, torde de seminarier, som berördes därav, under alla förhållanden få söka reda sig med provisoriska anordningar under läsåret 1936—1937. Till 1937 års riksdag borde emellertid detaljerade förslag i ärendet föreligga.

I likhet med departementschefen har riksdagen funnit de föreliggande preliminära uppgifterna rörande engångskostnaderna giva vid handen, att det i varje fall icke kan bli fråga om något mer avsevärt anslagsbehov för detta ändamål, men att en ytterligare utredning rörande dessa de-

taljfrågor är önskvärd. På sätt departementschefen framhållit torde denna utredning böra avse endast sådana arbeten, som omedelbart föranledas av den nya organisationen.

Riksdagens beslut beträffande bibehållande av seminariet i Kalmar medför, att den av departementschefen ifrågasatta utredningen, huru med detta seminariums fastighet bör förfaras, icke blir av behovet påkallad.

Vad kostnaderna för småskoleseminarieorganisationen efter den nya organisationens fullständiga genomförande beträffar, må följande anföras.

Sina förslag beträffande förslagsanslaget till *Småskoleseminarier: Avlöningar* har departementschefen sammanfattat i en å sid. 161 i statsrådsprotokollet intagen sammanställning.

Mot de sålunda framlagda beräkningarna har riksdagen icke funnit något att erinra.

Departementschefen har beräknat, att anslaget till *Småskoleseminarier: Omkostnader* skulle behöva upptagas med ett belopp av 79,000 kronor. Visserligen skulle, med den ståndpunkt riksdagen i det föregående intagit till frågan om en frivillig kurs i finska språket, detta belopp kunna minskas med 400 kronor, men med hänsyn till anslagets storlek har riksdagen icke ansett detta av behovet påkallat. Då de framlagda beräkningarna icke givit riksdagen anledning till erinran, godtager riksdagen vad i här förevarande hänseende föreslagits.

Mot de beträffande reservationsanslagen till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. fl.* och *Småskoleseminarier: Stipendier* framlagda beräkningarna, slutande på respektive 21,600 kronor och 57,000 kronor, har riksdagen icke funnit något att erinra.

Departementschefen har lämnat en sammanfattning av anslagen för småskoleseminarieorganisationen för budgetåret 1935/1936 ävensom enligt de sakkunnigas, skolöverstyrelsens och sitt eget förslag. Riksdagen har, såsom av det föregående framgår, funnit sig kunna helt bifalla vad departementschefen sålunda föreslagit.

I fråga om *engångskostnader* har departementschefen framhållit, att genomförandet av den nya småskoleseminarieorganisationen ej torde medföra några mera betydande engångskostnader för statsverket. Departementschefen har vidare förutsatt, att frågan om eventuellt erforderliga lokalutvidgningar vid småskoleseminarierna i Lycksele och Strängnäs göres till föremål för närmare utredning. Tillika har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra mot att denna utredning må omfatta även möjligheterna att vid vissa andra småskoleseminarier på annat sätt än genom förhyrning anskaffa lämpliga lokaler.

Riksdagen vill såsom sin uppfattning framhålla, att den av departements-

chefen ifrågasatta utredningen är väl motiverad och synes böra komma till stånd.

Riksdagen bifaller vidare förslaget om att riksdagen må medgiva, att de fastigheter, i vilka de nuvarande småskoleseminarierna i Linköping och Falun äro inrymda, må efter nedläggandet av dessa seminarier utan vederlag återgå till Östergötlands läns landsting, respektive Kopparbergs läns landsting.

I fråga om *organisationens genomförande* ansluter sig riksdagen till departementschefens uppfattning att det torde vara tekniskt ogörligt och till olägenhet för de inträdessökande att låta de nya bestämmelserna om höjda inträdesfordringar och ny ordning för inträdesprovets verkställande träda i kraft i regel från och med läsåret 1936—1937 utan att härmed torde böra anstå till läsåret 1937—1938. Mot vad departementschefen i nu förevarande avseende i övrigt föreslagit har riksdagen ej funnit anledning till erinran.

Vidare har departementschefen framlagt förslag om *folkskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1936/1937* och därvid till en början uppehållit sig vid *folkskoleseminarierna*.

Vad *intagningen av elever* beträffar har skolöverstyrelsen föreslagit, dels att vid vart och ett av de nio seminarier, som enligt dess förslag skulle ingå i seminarieorganisationen (d. v. s. alla de nuvarande utom seminarierna i Kalmar och Växjö), skulle i första klassen för läsåret 1936—1937 intagas en avdelning om 24 elever av den 4-åriga linjen, dels ock att under nämnda läsår fyra 2-åriga studentlinjer — i Karlstad, Linköping, Stockholm och Växjö — skulle vara i verksamhet. Departementschefen, som anser det ännu motiverat att iakttaga en viss försiktighet i fråga om elevintagning vid seminarierna i sådana linjer, vilkas elever inom den närmaste framtiden utexamineras som folkskollärare, har förordat, att för läsåret 1936—1937 skulle igångsättas endast tre studentlinjer — i Karlstad, Linköping och Stockholm. Enligt detta förslag skulle alltså intagningen för nästkommande budgetår uppgå till $(9 \times 24 + 3 \times 24 =) 288$.

Departementschefens förslag, i vad detsamma avser intagning vid studentlinjer för nästkommande läsår, har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad därefter intagningen vid 4-åriga linjer beträffar vill riksdagen framhålla följande. Riksdagen har redan i det föregående haft anledning framhålla behovet av att en tillfredsställande marginal bibehålles mellan tillgång och efterfrågan på tillgängliga folkskollärare. Föreliggande siffror synas giva vid handen, att denna marginal för närvarande är i minsta laget. På grund härav anser riksdagen, att för läsåret 1936—1937 intagning bör äga rum vid ytterligare en 4-årig linje. Den totala intagningen skulle då uppgå till $(10 \times 24 + 3 \times 24 =) 312$ elever.

Enligt riksdagens uppfattning bör den nya avdelningen intagas vid semi-

nariet i Kalmar. Behovet av manliga lärare är för närvarande täckt, under det att en viss brist föreligger på kvinnliga lärare, vadan en förstärkning av dessas utbildningsmöjligheter synes befogad. Härtill kommer, att vissa skäl av organisatorisk art tala för att, när nu detta seminarium enligt vad riksdagen beslutat skall fortsätta sin verksamhet, nyintagning äger rum redan från och med läsåret 1936—1937. Innevarande läsår meddelas undervisning i klasserna II, III och IV och skulle alltså för nästkommande läsår meddelas endast i klasserna III och IV, därest intagning nu ej sker. Om sedan nya elever intagas för läsåret 1937—1938, skulle seminariet komma att bestå av klasserna I och IV. Dessutom synes det vara befogad, att intagning sker jämväl vid detta seminarium på samma sätt som vid de övriga, som skola ingå i den nya organisationen.

Departementschefen har framlagt förslag om meddelande av bestämmelser — i anslutning till vad för innevarande budgetår ägt rum — om rätt för skolöverstyrelsen att tilldela rektor samt ordinarie lärare vid folkskoleseminarium, där så påkallas av inskränkningar i seminariets verksamhet och möjlighet ej föreligger att sysselsätta vederbörande för andra undervisningsändamål, *tjänstgöring med mindre antal veckotimmar* än vad i sådant hänseende författningen enligt gäller. Mot vad sålunda föreslagits har riksdagen intet att erinra. Vad ett ifrågasatt generellt medgivande av enahanda slag för icke-ordinarie lärare beträffar, finner riksdagen i likhet med departementschefen ett dylikt icke böra lämnas. På sätt departementschefen framhållit, torde Kungl. Maj:t äga möjlighet att, efter prövning i varje enskilt fall och inom ramen av tillgängliga anslagsmedel, bereda skäligen lönefyllnad åt vikarie. I likhet med departementschefen vill riksdagen emellertid betona, att denna utväg bör användas endast i trängande undantagsfall.

Skolöverstyrelsen har framlagt ett av statskontoret och departementschefen tillstyrkt förslag om beredande av *personliga lönetillägg åt övningslärare*, vilka kommit eller komma att lida minskning i sin avlöning på grund av seminarieorganisationens inskränkning. Såsom departementschefen erinrat, har redan 1929 års riksdag fattat beslut om tillerkännande av motsvarande lönetillägg åt vissa övningslärare vid allmänt läroverk. Riksdagen bifaller förslaget men förutsätter härvid i likhet med departementschefen, att ifrågavarande övningslärare skola vara skyldiga att, där så ske kan, låta sig tagas i anspråk för annat lämpligt arbete vid vederbörande seminarium eller vid annan statlig läroanstalt.

Departementschefens förslag om lönetillägg till *teckningsläraren J. A. Lydh* vid seminariet i Luleå och *teckningsläraren J. E. R. Nyreen* vid seminariet i Karlstad bifaller riksdagen.

I samband härmed har riksdagen till behandling upptagit det i motionen I: 331 framförda yrkandet, att lärare i trädgårdsskötsel i sådant dubbelseminarium, som enligt riksdagsbeslut blir ombildat till enkelseminarium,

måtte tillerkännas samma tilläggsarvode av 800 kronor, som enligt propositionen skall tillkomma lärare vid dubbelseminarium.

Riksdagen kan icke finna annat än att vissa av de till stöd för detta yrkande framförda skälen kunna tillerkännas berättigande. Särskilt talar härför att, på sätt av det föregående framgår, åtskilliga övningslärare avsetts skola erhålla personliga lönetillägg vid minskning av tjänstgöringstiden. Å andra sidan kan riksdagen icke på den förebragta utredningen redan nu fatta beslut i ämnet. En fråga om personligt lönetillägg av denna art torde icke böra avgöras av riksdagen utan föregående utredning av sakkunniga myndigheter och innan Kungl. Maj:ts haft tillfälle att taga ställning till densamma. Då riksdagen emellertid finner önskvärt, att frågan kommer under närmare omprövning, anhåller riksdagen om verkställande av utredning och framläggande för 1937 års riksdag av förslag om personliga lönetillägg åt lärare i trädgårdsskötsel vid sådant folkskoleseminarium, som från dubbelseminarium ombildas till enkelseminarium.

Departementschefen har härefter övergått till en *beräkning av de för nästkommande budgetår för folkskoleseminarieorganisationen erforderliga anslagen*. Resultatet av denna beräkning har sammanfattats i en i statsrådsprotokollet intagen sammanställning.

Riksdagens beslut beträffande folkskoleseminarieorganisationen under nästkommande budgetår avviker från Kungl. Maj:ts förslag härom endast såtillvida, som riksdagen anser, att en ny avdelning bör intagas jämväl vid seminariet i Kalmar. De förändringar, som härav föranledas i avlöningsanslaget, äro följande. Delposten 1. a.: Lön och tjänstgöringspenningar till tjänstemän å ordinarie stat bör minskas med ett belopp å 6,800 kronor, motsvarande avlöningen för de övningsskollärare, som enligt propositionen avsetts för den ordinarie studentlinjen i Stockholm. Detta belopp bör överföras till delposten 3. d., som torde böra erhålla den förändrade benämningen: Arvoden för undervisning vid studentkurs vid seminarierna i Stockholm och Karlstad m. m. Då ett ökat behov av extralärare och timlärare uppkommer, torde vidare delposten 3. a.: Arvoden till extralärare och timlärare behöva höjas med 5,000 kronor. Delposten 4. a.: Arvoden till seminiarieläkare bör ökas med 400 kronor och delposten 4. c.: Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner med 100 kronor.

Nettoökningen av avlöningsanslaget kommer sålunda att uppgå till 5,500 kronor och anslagets slutsumma till 1,640,300 kronor.

I omkostnadsanslaget torde någon förstärkning icke erfordras.

Däremot torde anslagen till materiel, böcker m. m. och till stipendier böra ökas med respektive 1,500 kronor och 2,700 kronor till 75,500 kronor respektive 107,700 kronor.

Beträffande stipendieanslaget har departementschefen framhållit, att det enligt hans mening vore av vikt, att stipendierna snarast återfördes till de före år 1933 utgående beloppen, och har han på grund härav biträtt ett av

skolöverstyrelsen framlagt förslag om en successiv återgång till tidigare rådande förhållanden. Vidare har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra mot framkommet förslag om anvisande av anslagsmedel för nästa budgetår såsom bidrag till anordnande av studieutfärder vid folkskoleseminarierna. För detta ändamål har ett belopp av 2,000 kronor beräknats. Mot vad departementschefen sålunda anfört och föreslagit har riksdagen icke funnit något att erinra.

I övrigt har riksdagen icke funnit något att erinra mot departementschefens här förevarande beräkningar. De förändringar härutinnan, som må kunna föranledas av de av riksdagen enligt det föregående beslutade detalj-avvikelserna från Kungl. Maj:ts förslag, torde nämligen icke bliva av den storleksordning, att de beräknade anslagen behöva ökas eller minskas.

Riksdagen bifaller jämväl Kungl. Maj:ts förslag om medgivande för icke-ordinarie ämneslärarinnan vid småskoleseminariet i Strängnäs Sigrid Degerman att, på sätt för budgetåret 1935/1936 ägt rum, jämväl under budgetåret 1936/1937 bibehållas vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934—1935.

Härefter har departementschefen framlagt förslag beträffande småskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1936/1937.

Vad *intagningen av elever* beträffar har departementschefen förordnat, att vid vart och ett av de småskoleseminarier, som enligt hans förslag avsetts skola ingå i den nya organisationen — dock med undantag av Växjö — i första klassen skulle intagas en avdelning. På grund av den ännu av föreliggande omständigheter påkallade begränsningen av antalet utexaminerade lärare har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra mot skolöverstyrelsens förslag, att elevnumerären i första klassen bestämmas till 12. Intagningen för läsåret 1936—1937 skulle alltså uppgå till $(6 \times 12) = 72$.

Mot vad sålunda föreslagits har riksdagen icke funnit något att erinra.

Riksdagen har intet att erinra mot departementschefens förslag om att beträffande *inskränkning av rektorernas och de ordinarie seminarielärarnas tjänstgöring* under nästa budgetår böra meddelas enahanda bestämmelser, som av departementschefen föreslagits beträffande motsvarande befattningshavare vid folkskoleseminarierna.

Härefter har departementschefen övergått till en *beräkning av de för nästkommande budgetår för småskoleseminarieorganisationen erforderliga anslagen*. Resultatet av denna beräkning har sammanfattats i en i statsrådsprotokollet intagen sammanställning.

Riksdagen har, på sätt av det föregående framgår, bifallit Kungl. Maj:ts förslag om småskoleseminarieorganisationens omfattning och förläggning under läsåret 1936—1937. De med utgångspunkt från sagda förslag fram-

lagda kostnadsberäkningarna hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen

I. anmäla, att riksdagen — i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 ävensom de i ämnet väckta motionerna —

A. beslutat följande organisation av folk- och småskoleseminarierna, att träda i successiv tillämpning från och med läsåret 1936—1937:

1. a. Folkskoleseminarierna skola vara till antalet tio, därav sex skola vara anordnade såsom dubbelseminarier och fyra såsom enkelseminarier, varav två tillsvidare.

b. Av dubbelseminarierna skola fem innefatta en 4-årig och en 2-årig linje, den senare studentkurs, (4 + 2), och

ett innefatta en 4-årig och en 2-årig linje, den senare avsedd för utbildning av småskollärarinnor till folkskollärarinnor, (4 + särskild kurs).

Ettvart av enkelseminarierna skall innefatta en 4-årig linje.

c. Dubbelseminarierna skola förläggas till Umeå, Falun, Uppsala, Linköping, Göteborg och Lund. Av dessa seminarier skall seminariet i Falun vara av formen 4 + särskild kurs.

Enkelseminarierna skola förläggas till Luleå, Stockholm, Kalmar och Karlstad.

d. Seminarierna i Uppsala, Linköping och Karlstad skola vara avsedda för manliga elever, seminarierna i Falun, Stockholm och Kalmar för kvinnliga elever och ettvart av de återstående seminarierna för manliga och kvinnliga elever.

2. a. Småskoleseminarierna skola vara till antalet sju, därav tre skola vara anordnade såsom dubbelseminarier och tills vidare fyra såsom enkelseminarier.

b. Ettvart av dubbelseminarierna skall innefatta två 2-åriga linjer (2 + 2).

Av enkelseminarierna skola två innefatta, vardera, en 3-årig linje, och två, vardera, en 2-årig linje.

c. Dubbelseminarierna skola förläggas till Strängnäs, Skara och Landskrona.

Enkelseminarierna skola förläggas till Haparanda, Lycksele, Härnösand och Växjö. Av dessa skola de båda förstnämnda seminarierna vara 3-åriga.

3. I följd härav skall folkskoleseminariet i Växjö samt småskoleseminarierna i Linköping och Falun nedläggas, det förra successivt från och med läsåret 1936—1937 och de båda senare med utgången av läsåret 1935—1936;

B. medgivit, att de fastigheter, i vilka de nuvarande småskoleseminarierna i Linköping och Falun äro inrymda, må efter nedläggandet av dessa

seminarier utan vederlag återgå till Östergötlands läns landsting, respektive Kopparbergs läns landsting.

C. medgivit att — därest sådan innehavare av ordinarie lärarbefattning i teckning, musik, gymnastik, manlig slöjd, kvinnlig slöjd (inklusive lärarinnor i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola) och hushållsgöromål vid folkskoleseminarium, som erhållit dylik anställning före den 1 juli 1935, under tiden från och med läsåret 1936—1937 intill dess att vederbörande avgår från ifrågavarande befattning, kommer att erhålla mindre omfattande tjänstgöring än som motsvarar ett medeltal, beräknat på sätt i statsrådsprotokollet angivits — han må under varje läsår, sedan det på befattningen kommande antalet lärartimmar fastställts, äga åtnjuta ett personligt lönetillägg, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den avlöning, som han skulle hava uppburit, om för tjänsten varit bestämd en tjänstgöring av den omfattning, som skulle motsvara ovan nämnda medeltal, och den, som han uppbär för sin faktiska tjänstgöring under året, tillfällig löneförbättring däri inräknad;

D. medgivit, att hyresbidrag må utgå till kvinnlig lektor vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg enligt samma grunder som för manlig lektor vid samma seminarier;

E. godkänt följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	948,020	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	200,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	35,150	1,183,170
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	33,400	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	8,700	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	500	42,600
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Majt:			
a. Arvoden till extralärare och timlärare	kronor	60,000	
b. Arvodesförhöjning till vissa extra ordinarie ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	»	2,950	
c. Understöd till extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	1,000	
d. Arvoden för undervisning vid studentkurs vid seminarierna i Stockholm och Karlstad m. m., <i>förslagsvis</i>	»	17,300	
e. Arvoden för undervisning i hushållsgöromål	»	1,350	

f.	Lönetillägg till teckningsläraren J. A. Lydh vid seminariet i Luleå och teckningsläraren J. E. R. Nyreen vid seminariet i Karlstad	kronor	3,120	
g.	Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier	»	6,400	
h.	Särskilda arvoden vid provårsseminarier	»	18,000	
i.	Tilläggsarvoden till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	»	4,200	114,320
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a.	Arvoden till seminarieläkare	»	14,000	
b.	Arvoden till seminariebibliotekarier	»	8,700	
c.	Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner	»	6,000	28,700
5.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a.	Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier	kronor	14,000	
b.	Hyresbidrag till lärare vid seminarierna i Göteborg och Stockholm, <i>förslagsvis</i>	»	16,600	
c.	Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	200,000	
d.	Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	29,910	
e.	Personliga lönetillägg till vissa ordinarie övningslärare, <i>förslagsvis</i>	»	11,000	271,510
Summa förslagsanslag			kronor	1,640,300;

F. Till *Folkskoleseminarier*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 1,640,300 kronor;

G. Till *Folkskoleseminarier*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 287,000 kronor;

H. Till *Folkskoleseminarier*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 75,500 kronor;

I. Till *Folkskoleseminarier*: *Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 107,700 kronor;

J. godkänt följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a.	Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	131,200
b.	Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	24,000

c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,000	162,200
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	»	33,200	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	7,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	800	41,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden till extra lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	kronor	600	
b. Arvoden till timlärare	»	23,400	
c. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel	»	900	
d. Arvode till ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	900	25,800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	2,500	
b. Arvoden till seminariebibliotekarier	»	1,500	
c. Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner	»	900	4,900
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Hyresersättning till rektor vid seminariet i Skara	kronor	2,000	
b. Särskilda lönetillägg till lärare vid vissa seminarier	»	2,600	
c. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	38,000	
d. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	2,300	44,900
Summa förslagsanslag kronor			278,800;

K. Till *Småskoleseminarier*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 278,800 kronor;

L. Till *Småskoleseminarier*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 66,000 kronor;

M. Till *Småskoleseminarier*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 11,700 kronor;

N. Till *Småskoleseminarier*: *Stipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 19,500 kronor;

O. Till *Småskoleseminarier*: *Anordnande av fortbildningskurser för småskollärarinnor* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *anslag* av 5,000 kronor;

P. Till *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förlagsanslag* av 110,000 kronor;

Q. medgivit, att icke-ordinarie ämneslärarinnan vid småkoleseminariet i Strängnäs Sigrid Degerman må, på sätt för budgetåret 1935/1936 ägt rum, jämväl under budgetåret 1936/1937 bibehållas vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934—1935;

II. anhålla om verkställande, under beaktande av vad riksdagen i det föregående anfört, av närmare utredning om kostnaderna för en vid höjning av kompetensen för ämneslärarna vid småkoleseminarierna erforderlig lönerereglering jämte i samband med en dylik stående frågor, ävensom om framläggande, om möjligt till 1937 års riksdag, av ett på en dylik utredning grundat förslag;

III. anhålla om verkställande av utredning och framläggande för 1937 års riksdag av förslag i fråga om personligt lönetillägg åt lärare i trädgårdsskötsel vid sådant folkskoleseminarium, som från dubbelseminarium ombildas till enkelseminarium.

Stockholm den 19 juni 1936.

Med undersätlig vördnad.
